

TÜRK AMERİKAN İLMİ ARAŞTIRMALAR DERNEĞİ

2025-2026 SONBAHAR-KIŞ DÖNEMİ PANELLERİ

Eleanor Roosevelt ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu Başkanı olarak, hazırlığında büyük rolü olan Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi (Kasım 1949)

HAKLARIN EVRENSELLİĞİ ÜZERİNE: ELEŞTİRİLER, GERİLİMLER VE YENİ KAVRAMSAL OLANAKLAR

İnsan haklarına saygı gösterilerek hakların tanınması ve korunması ideallerinin, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, üzerinde inşa edilmeye çalışıldığı kavramsal temel "evrensellik" olarak savunulur ve bu savunu bugün de sürdürülmeye çalışılır. Bu yeniden yapılandırılmış gelişimde Aydınlanma düşüncesinin mirasını görmek mümkündür. Fakat öte yandan, aynı zaman dilimi zarfında ve hatta sonrasında sömürgecilik politikalarının da, bu ideali zorladığı, vahşete varan bir gerilim de varlığını korudu. Buna karşı dile getirilen farklı anti-sömürgecilik biçimleri, gerek fikir dünyasında gerek bu düşüncelerin eyleme dönüştüğü, dünyanın farklı bölgelerindeki mücadelelerde, esasen haklarda eşitlik şiarıyla ve kendi geleceğini tayin ufku doğrultusunda, yine haklarda evrensellik söylemini yükseltti.

Ancak bu kavramsal ve eylemsel gelişmelerin karşı kutbu sayılabilecek görelilik (rölativizm), özellikle kültürel görelilik savunusundaki direnç de yok olmadı. Farklı mecralarda, hak mücadelesi karşısında böyle bir dilin sesinin yükseltilmesi, ideolojik ön kabuller, piyasa değerleri ve siyasi çıkarların savunulmasında bir kılıf işlevine de sahip oldu ve oluyor. Örneğin bugün, insan haklarının korunmasına dair politikalarda ve hukuk normlarında, “çağdaş ya da modern sömürgeciliğin önlenmesi” gibi bir kavram da yeşermiş durumdadır.

Günümüz toplumlarının karşılaştığı temel sorunlar bağlamında, iklim krizi, göçler, toplumsal cinsiyet politikaları, antroposen bir dünyanın yıkıcılığı gibi yakıcı sorunlar ve tartışmalar bakımından, “haklar” kavramının evrensel çeperlerini nasıl tartışabiliriz? Radikal bir evrenselcilik ve katı görelilik tezleri ve politikalarının, bu kutuplara belli uzaklıkta durabilecek bir bağdaşım noktası bulunabilir mi?

Moderatör:

Turgut Tarhanlı (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

Konuşmacılar:

Gökçe Çataloluk (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

“Kültür, Tür ve İnsan Haysiyetinin Gölgeleleri Arasında Evrensellik”

Sevinç Eryılmaz Sevensör (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

“Evrensellik ve Kültürel Görelilik Gerilimi Bağlamında Kadına Yönelik Şiddet”

Hilâl Nur Şarbak (Bağımsız araştırmacı, Fransa)

“İnsan Hakları Söyleminin Sınırları: Evrensel İnsan Hakları Söylemi İnsan-Olmayan Ötekiler için Bir İmkân mı, Çıkmaz mı?”

29 Aralık 2025 Pazartesi, saat 16.00-19.00

ANAMED Oditoryumu (İstiklal Caddesi No: 181 Merkez Han Beyoğlu)

Etkinlik dili Türkçe’dir.

TÜRK - AMERİKAN İLMİ
ARAŞTIRMALAR DERNEĞİ

ANAMED
KOÇ UNIVERSITY
RESEARCH CENTER FOR
ANATOLIAN CIVILIZATIONS